ANALİTİK PUANLAMA ANAHTARI

7 soru · Toplam 100 puan

Her ölçüt bağımsız puanlanır. Yanlış, ilgisiz veya boş kanıt 0 puandır. Eşdeğer doğru ifadeler ve yöntemler kabul edilir. Bir işlem hatası, sonraki doğru yöntem için yeniden cezalandırılmaz.

Öğrenme çıktısı / kaynak grubu	Soru sayısı
TAR.10.1.1. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkilerini karşılaştırabilme	3
TAR.10.1.2. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerde devlet ve ordu teşkilatında meydana gelen değişim ve sürekliliği yorumlayabilme	2
TAR.10.1.3. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişkiyi sorgulayabilme	2

1. İki dönüm noktası · 15 puan

Dandanakan 1040, Malazgirt 1071 sırasıyla gerçekleşmiştir. İki savaş da Türklerin siyasi varlığı ve yayılışı üzerinde belirleyici etkiler oluşturmuştur. Dandanakan devletin kuruluşunu güçlendirirken Malazgirt Anadolu'da yerleşme ve siyasi oluşumlara zemin hazırlamıştır.

5 puan · Dandanakan 1040, Malazgirt 1071 sırasıyla gerçekleşmiştir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · İki savaş da Türklerin siyasi varlığı ve yayılışı üzerinde belirleyici etkiler oluşturmuştur.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Dandanakan devletin kuruluşunu güçlendirirken Malazgirt Anadolu'da yerleşme ve siyasi oluşumlara zemin hazırlamıştır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: İki savaşın aynı coğrafyada ve aynı sonuçla gerçekleştiğini düşünmek.

2. Miryokefalon ve Kösedağ · 15 puan

Miryokefalon, Bizans'ın Anadolu'yu geri alma çabalarını zayıflatarak Türk varlığını güçlendirmiştir. Kösedağ yenilgisi Moğol baskısını artırıp Türkiye Selçuklu otoritesini zayıflatmıştır. Biri siyasi gücü pekiştirirken diğeri bağımlılık ve parçalanmayı artıran koşullar oluşturmuştur.

5 puan · Miryokefalon, Bizans'ın Anadolu'yu geri alma çabalarını zayıflatarak Türk varlığını güçlendirmiştir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Kösedağ yenilgisi Moğol baskısını artırıp Türkiye Selçuklu otoritesini zayıflatmıştır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Biri siyasi gücü pekiştirirken diğeri bağımlılık ve parçalanmayı artıran koşullar oluşturmuştur.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Türk tarihindeki bütün savaşları yalnız ilerleme veya yalnız gerileme şeklinde okumak.

3. Karşılaştırma ölçütü · 15 puan

Pasinler 1048'de, Hıttin 1187'de gerçekleşmiştir. Pasinler'de Bizans ve müttefikleri, Hıttin'de Haçlı ordusu karşı taraftır. Pasinler Anadolu yönündeki Selçuklu ilerleyişiyle; Hıttin ise Kudüs'ün yeniden alınmasına zemin hazırlamasıyla ilişkilidir.

5 puan · Pasinler 1048'de, Hıttin 1187'de gerçekleşmiştir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Pasinler'de Bizans ve müttefikleri, Hıttin'de Haçlı ordusu karşı taraftır.

Pasinler için Bizans ve müttefikleri, Hıttin için Haçlı ordusu eşleştirmelerinin her biri ölçüt puanının yarısıdır.

5 puan · Pasinler Anadolu yönündeki Selçuklu ilerleyişiyle; Hıttin ise Kudüs'ün yeniden alınmasına zemin hazırlamasıyla ilişkilidir.

Pasinler'i Anadolu yönündeki Selçuklu ilerleyişiyle ve Hıttin'i Kudüs'ün yeniden alınmasıyla ilişkilendirmenin her biri ölçüt puanının yarısıdır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Tarih sıralamasını sonuç karşılaştırmasının yerine koymak.

4. Devlet teşkilatında iki iz · 15 puan

Türk hükümdarlık geleneğinin sürmesi sürekliliktir. Sultan unvanı ve İslam dünyasındaki kurumların benimsenmesi değişime örnektir. Yeni dinî ve siyasi çevreyle etkileşim, önceki gelenekler korunurken yönetim yapısına yeni unsurlar katmıştır.

5 puan · Türk hükümdarlık geleneğinin sürmesi sürekliliktir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Sultan unvanı ve İslam dünyasındaki kurumların benimsenmesi değişime örnektir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Yeni dinî ve siyasi çevreyle etkileşim, önceki gelenekler korunurken yönetim yapısına yeni unsurlar katmıştır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Yeni kurumların bütün eski gelenekleri bir anda ortadan kaldırdığını sanmak.

5. İkta ve askerî hizmet · 15 puan

Vergi gelirinin hizmete ayrılması, görevlerin merkez hazinesinden doğrudan maaş yükü olmadan karşılanmasına katkı sağlar. Gelirle asker yetiştirilmesi askerî gücün desteklenmesini sağlar. Geliri kullanma yetkisi toprağın şahsa özel mülk olarak devredilmesiyle aynı değildir.

5 puan · Vergi gelirinin hizmete ayrılması, görevlerin merkez hazinesinden doğrudan maaş yükü olmadan karşılanmasına katkı sağlar.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Gelirle asker yetiştirilmesi askerî gücün desteklenmesini sağlar.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Geliri kullanma yetkisi toprağın şahsa özel mülk olarak devredilmesiyle aynı değildir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: İktayı toprağın sınırsız kişisel mülkiyete verilmesi sanmak.

6. Kervansaray ve yerleşme · 13 puan

Kervansaray bulunan güzergâhlarda pazar ve yerleşmeler nasıl gelişmiştir gibi ilişki kuran bir soru uygundur. Ticaret yollarındaki hizmet ve pazarlar ekonomik canlılığı artırarak yerleşme ve şehirleşmeyi desteklemiş olabilir. Vakfiye, yol haritası, şehir kaydı veya arkeolojik buluntu gibi bir kaynakla çıkarım sınanabilir.

5 puan · Kervansaray bulunan güzergâhlarda pazar ve yerleşmeler nasıl gelişmiştir gibi ilişki kuran bir soru uygundur.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

4 puan · Ticaret yollarındaki hizmet ve pazarlar ekonomik canlılığı artırarak yerleşme ve şehirleşmeyi desteklemiş olabilir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

4 puan · Vakfiye, yol haritası, şehir kaydı veya arkeolojik buluntu gibi bir kaynakla çıkarım sınanabilir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: İki karttan bütün şehirlerin aynı sebeple kurulduğu sonucunu çıkarmak.

7. Ahilik ve şehir yaşamı · 12 puan

Meslek eğitimi ve kalite anlayışı, şehirde üretimin sürekliliği ve güvenini destekler. Esnaf dayanışması ve çarşı çevresinde toplanma, iş birliğini ve ticari ilişkileri kolaylaştırır. Ahilikteki meslek eğitimi çarşıdaki üretim kalitesini nasıl etkiliyordu gibi araştırılabilir bir soru yazılabilir.

4 puan · Meslek eğitimi ve kalite anlayışı, şehirde üretimin sürekliliği ve güvenini destekler.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

4 puan · Esnaf dayanışması ve çarşı çevresinde toplanma, iş birliğini ve ticari ilişkileri kolaylaştırır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

4 puan · Ahilikteki meslek eğitimi çarşıdaki üretim kalitesini nasıl etkiliyordu gibi araştırılabilir bir soru yazılabilir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Ahiliği yalnız ürün satılan bir pazar yeri sanmak.

Kapsam dayanağı: https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2026/09/KSDT/tarih3.xlsx · 10. SINIF · Senaryo 1